

NOTION ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI, 2015

A. Giriş

İkinci sezon Notion Arkeolojik YüzeY Araştırması 18 Mayıs 2015 tarihinde başlayıp 15 Haziran 2015 tarihinde sona ermiştir. Ekip üyelerinin sayısı ortalama 13 kişidir. Araştırma başkanı Christopher Ratté'dir. Kültür Bakanlığı temsilcisi Yalçın Yılmaz olup kendisine mesleki ve diğer her konuda yardımlarından dolayı minnettarlığımızı belirtmek isteriz.

B. Yapılan Çalışmalar

Notion deniz kıyısında, yaklaşık 35 hektarlık alana yayılmış bir antik kent olup etrafı 3 km uzunluğundaki surlarla çevrilidir (Bakınız resim 1). Doğu-batı doğrultusunda ve sahile paralel, güneyde Ege denizine doğru uzanan iki burunla sınırlanmış bir yamaç üzerine oturmuştur. Görünür kalıntılar ve uydu görüntülerinden açıkça anlaşıldığı üzere, Notion ana yönler göre yönlendirilmiş ızgara planlı bir şehirdir. Burunlar ile sit alanının kuzey ve güney yamaçları konut alanları ile kaplanmıştır. Merkezdeki sırta ise büyük ölçüde yerli kayaya oyulmuş teraslar üzerinde kurulu bir kamusal ve kutsal yapı kompleksleri zinciri hakimdir. Bunlar batıdan doğuya doğru, Athena Tapınağı, Heroon, Agora ve Tiyatro ile Doğu Agora olarak adlandırılan alandır. Sit alanının en yüksek noktası tiyatronun doğusundaki, denizden 85 m yükseklikteki tepedir.

2015 sezonunda yapılan çalışmaların ana unsurları şunlardır:

- 1) Kentin doğu alanının jeofizik araştırmaları
- 2) Sivil mimari ve konut mimarisinin dökümantasyonu
- 3) Sur duvarlarının dökümantasyonu
- 4) Sarnıçların dökümantasyonu
- 5) Taş ocakları ve yerel jeolojinin dökümantasyonu
- 6) Seramik toplama ve çalışması
- 7) Fotogrametrik haritalama ve havadan inceleme
- 8) Koruma yönetim planı için koşulların devam eden çalışmaları

1) Jeofizik araştırmaları

2014 sezonunda olduğu gibi, jeofizik araştırması kuzey yönünün 30 derece batısına yönelimli 30 metreye 30 metrelik kareler esas alınarak sürdürülmüştür. IZgara planı total station kullanarak hazırlanmış ve Bartington Grad 601-2 fluxgate gradiometer aleti kullanarak toplam 67 adet 30 X 30 metrelik kare alanın taranması tamamlanmıştır. Jeofizik araştırması Michigan Üniversitesi'nde arkeoloji dalında doktora öğrencisi olan G. Tucker tarafından yönetilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları Resim 2 de gösterilmiştir. Jeofizik araştırması şehrin cadde ve sokak planıyla konut mimarisinin netleşmesine büyük katkı sağlamıştır.

2) Sivil mimari ve konut mimarisinin dökümantasyonu

Mimari dökümantasyon çalışmaları Heroon ve Bouleuterion da odaklanmıştır. Her iki bina da temizlenmiş ve 1:50 ölçekte planları çıkarılmıştır (bkz. resim 3). Buna ek olarak, diğer tüm görünür mimari özelliklerin sistematik olarak bir program dahilinde kaydına başlanmış ve Heroon ve Agora ile güneyindeki teraslanmış yamaçlardan oluşan alana odaklanılmıştır. Altı şehir bloğunun tamamının yüzeyinin total station ile taranması tamamlanmış, gözlemlenen tüm mimari özellikler GIS'e dayalı bir veritabanına kaydedilmiştir.

3) Surların dökümantasyonu

Sur duvarlarının tümü Gerçek Zamanlı Kinematik Küresel Navigasyon Uydu Sistemi (RTK-GNSS) ile incelenmiştir. Surların bazı kısımları, özellikle kalıntıların en iyi korunduğu ama aynı zamanda en kalın bitki örtüsüyle kaplı kuzey kısım çalışma ve fotoğraf için temizlenmiştir. Belirli ayrıntıların mimari dökümantasyonuna da devam edilmiştir. İlgiye değer özelliklerden birisi güney duvarındaki büyük bir drenajdır (bkz. resim 4)

4) Sarnıçların dökümantasyonu

2014 yılında kaydedilen 11 sarnıç ve sarnıç olması muhtemel yapının yedisinin ölçüm, çizim ve fotoğraflaması yapılmıştır (bkz. resimler 5-6). Buna ek olarak, iki sarnıçın detaylı üç boyutlu modellerini üretmek üzere lazer taramaları yapılmıştır. Bütün sarnıçlar yerli kayaya oyulmuş olup bu bazı yerlerde şist, diğerlerinde kireçtaşı, bazılarında ise, özellikle Heroon alanında, şist ve kalker şeritlerinden oluşmaktadır. Geçen yılki raporda belirtildiği gibi, sarnıçlar balon ya da şişe formunda olup, dar ve silindirik boyunları aşağı inildikçe genişlemektedir. Bazı durumlarda boyunların üst kısımları moloz taştan inşa edilmiştir ve bunlar da şist veya kireçtaşından kapak bloklarını desteklemektedirler. En iyi korunmuş sarnıçlardan üçünde, hemen kapak blokları seviyesinin altında, birbirleriyle karşı karşıya konumlu iki pişmiş toprak boru bulunmaktadır. Bunlar muhtemelen çatılar ve kanalizasyonlardan akan suyun sarnıçların içine kanalize edilmesine yaramaktaydı. Sarnıçların iç bazen kalın bir hidrolik sıva tabakası ile kaplanmış olup, bu durumun şist içine kazılmış sarnıçlarda (kaya içine sızma yoluyla su kaybını önlemek için) rutin bir uygulama, daha az geçirgen kireçtaşına oyulmuş sarnıçlarda ise tercihe bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

5) Taş ocakları ve yerel jeolojinin dökümantasyonu

Notion'un anakayası kireçtaşı, şist ve konglomereden oluşur. Her üç taş da kentin mimarisinde kullanılmış ve muhtemelen en azından önemli ölçüde yerel ocaklardan çıkarılmıştır. Bir dizi büyük taş ocağına ait kesim izleri özellikle doğu ve batıdaki burunlar üzerinde görülebilir (bkz. resim 7). Ayrıca, yukarıda belirtilen ve şehir merkezinden geçen yamacı taçlandırılan kamusal ve kutsal alanlar yerli kayaya oyulmuş geniş ve seviyelendirilmiş teraslar üzerinde uzanır - ki dolayısıyla bunları geniş açık alan ocakları olarak adlandırabiliriz. Önemli bir soru

Notion da kullanılan konglomere taşın kaynağıdır. Bu taşın yerel yüzey çıkıntıları çok yaygın olmayıp muhtemelen başka kaynaklardan kuzeye ya da doğuya nakledilmiştir.

6) Seramik toplama ve çalışılması

Bu sezon, kontrollü toplama ve yüzey buluntularının çalışılmasına yönelik yeni bir programa başlanmıştır. Dört alan incelenmiştir, bunlar batıdan doğuya doğru: Athena Tapınağı'nın kuzey yamaçları; Agora; "Eyer", ya da Agora ve Doğu Agora arasındaki alçak teras; ve doğu burun. Buluntu toplama için, jeofizik araştırmasında kullanılan aynı 30 X 30 m'lik ızgaralar kullanılmıştır. Her 30 X 30 m'lik kare 10 X 10 m lik dokuz kareye bölünmüştür. Her kare birbirinden 2 m mesafede yürüyen beş kişi tarafından taranmış ve tüm görünür buluntular, özellikle de çini ve seramik toplanmıştır. Buluntular daha sonra sit alanında beş temel kategoriye ayrılmıştır: çini, kaba gövde parçaları, kaba diagnostik (ağız, sap, ya da ayak fragmanları), ince gövde parçaları ve ince diagnostik. Tüm seramik ve çininin ağırlıkları alınmış ve her kareden gelen buluntuların tümü grup olarak fotoğraflanmıştır. Çini ve gövde parçaları daha sonra ait oldukları 30 X 30 m'lik karelere geri bırakılmıştır. Diagnostik seramik kazı kampına götürülmüş, yıkanıp ayrılıp, sınıflandırılmış ve fotoğraflanmıştır - ve daha sonra orijinal buluntu yerleri olan 30 m x 30'lik karelere geri bırakılmıştır. 11 Haziran tarihinde, bunlardan seçilmiş bir grup, seramik uzmanı Gül Gürtekin Demir ve Sabine Ladstätter tarafından incelenmiştir. Dikkat çekicidir ki bu çanak çömlekten hiçbiri M.Ö. 3. yüzyıl öncesine ya da M.Ö. 1. yüzyıl sonrasına tarihlenmemektedir. Kalıp yapımı kaseler, lagynoi, Augustus dönemi kabartma kapları, ESA ve erken ESB gibi - ama geç ESB yoktur- ince kaplar arasında tipik Geç Hellenistik ve Augustus dönemi kaplar bulunmaktadır (bkz. resim 8). Amphoralar da, sadece Helenistik döneme ait gibi görünmektedir.

7) Fotogrametrik haritalama ve havadan inceleme

Sit alanının havadan inceleme programı 6 Haziran ve 9 Haziran tarihleri arasında, Alexey Gribovskiy ve Cesar Serrano Montero tarafından, İsviçre firması SenseFly tarafından üretilen hafif ağırlıkta dronlar kullanılarak yürütülmüştür. Tüm sitenin hava fotoğrafları çekilmiş; bu fotoğraflar daha sonra dijital yükselti modelinin oluşturulması için kullanılmıştır, ki bu model de sit alanının mimari kalıntılarının haritalanmasına ve detaylı kontur haritalarının oluşturulmasına yardımcı olacak ortorektifiye görüntüler elde edilmesinde kullanılmıştır (bkz. resim 9). Buna ek olarak, sit alanının bazı seçme bölümleri termal sensör ile şafak vakti incelenmiştir. Taş toprağa göre daha uzun süre ısıyı koruduğundan, bu yöntem kısmen ya da büyük ölçüde toprak altında gömülü taş yapıların çok etkili bir şekilde haritalanmasına olanak sağlamıştır (bkz. resim 10).

8) Koruma yönetim planı

Mimar Kathy Velikov, Michigan Üniversitesi'nden mimarlık öğrencilerden oluşan bir ekibin yardımıyla, ön sit alanı yönetim planı üzerine çalışmalarına devam etmiştir. Çalışmalar bu yıl sit alanındaki bitki türlerinin dökümantasyonu ve bitişik sahil kasabası da dahil olmak üzere antik kenti çevreleyen peyzaj bölgelerinin haritalanması üzerinde yoğunlaşmıştır.

C. Koruma İhtiyaçları

Bu araştırma konularına ek olarak, araştırma ekibi çeşitli yerlerde yapılmış kaçak kazıların ve bazı halihazırda kazılmış veya kısmen kazılmış anıtların içinde büyüyen potansiyel zararlı bitkilerin kaydını yapmıştır.

1) Yasadışı kazılar

Bir dizi noktada kaçak kazı çukurları kaydedilmiştir (bkz. resim 11). Bitişikteki yapıların zarar görmesini engellemek ve ziyaretçilerin ve bölgede otlayan hayvanların düşmesini engellemek için bu kazı çukurlarının doldurulması ya da telle çevrilmesi gereklidir.

2) Zarar bitkilerin büyümesi

Notion da daha önce yapılmış sınırlı düzeydeki kazılarla Tiyatro, Bouleuterion, ve iki tapınağın bazı bölümleri açığa çıkarılmıştı. Daha önceki bir raporda da belirttiğimiz gibi, büyüyen bitkilerin anıtlara zarar vermelerini önlemek amacıyla, tüm alanlarda temizlenmeleri gereklidir. Özellikle acil müdahale gerektiren Tiyatro binası olup, oturma yerlerinin arasında büyüyen çam ağaçları yüzünden bir dizi koltuk sırası yerinden çıkma tehdidi altındadır. Bu ağaçlar kesilmeli ve yeniden büyümesini engellemek için herbisit uygulanmalıdır.

D. Sonuç

Notion'da çalışmalarımıza devam etme fırsatını büyük bir ayrıcalık olarak görmekteyiz. Gelecek yıllarda, bu sezonki çalışmamızın ana vurgularını oluşturan jeofizik araştırma, mimari dokümantasyon ve koruma planlaması çalışmalarına devam etmeyi umuyoruz. Çalışmalarımızı zaman zaman yağmaya maruz kalmış eski Notion mezarlıkları ile çevre bölgeyi kapsayacak şekilde genişletmeyi umuyoruz. Bize bu olağanüstü arkeolojik sit alanının kalıntılarını çalışmak ve belgelemek için verdiği izinden dolayı Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı'na müteşekkirimiz .

Görseller:

- Resim 1. Sit alanının planı
- Resim 2. Jeofizik araştırmasının sonuçları
- Resim 3. Heroon'un planı
- Resim 4. Surlarının kuzey duvarındaki drenajın yükselti çizimi
- Resim 5. Sarnıcın iç görünümü
- Resim 6. Sarnıcın kesiti
- Resim 7. Batı burunda ocak yüzünün görünümü
- Resim 8. Geç Hellenistik ve Augustus seramiklerinden seçmeler
- Resim 9. Athena Tapınağı'nın ortofotosu
- Resim 10. Şehrin merkezinin termal görüntüsü
- Resim 11. Yasadışı kazı çukurlarının konumlarını gösteren harita

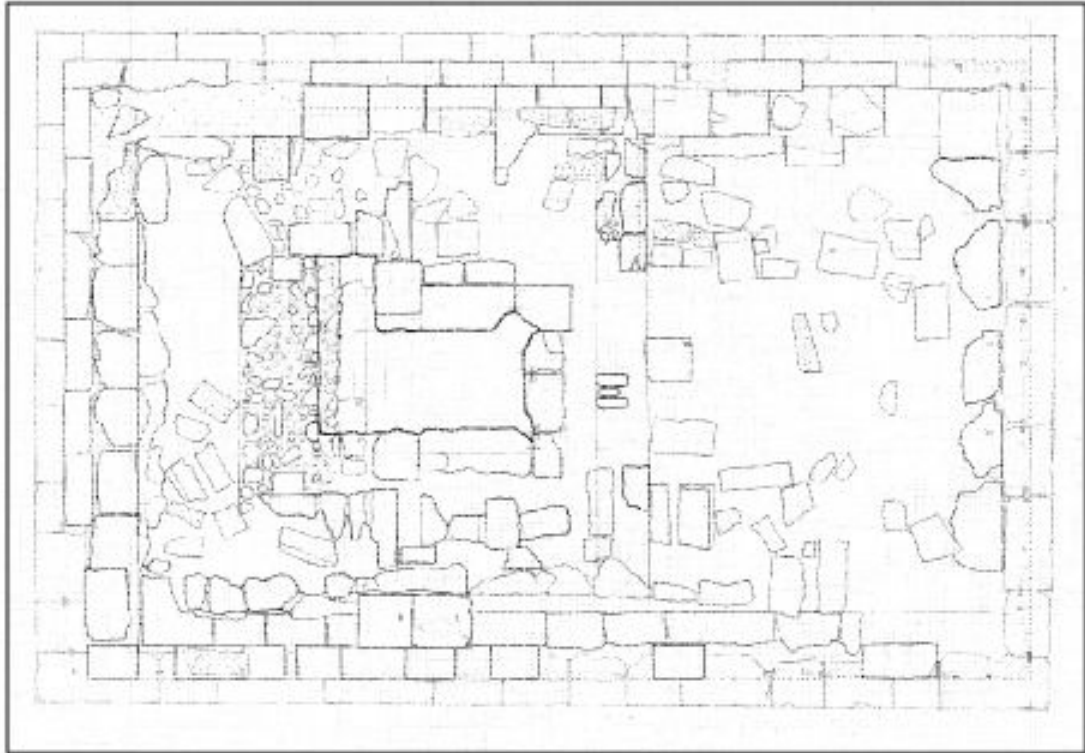
Christopher Ratté
15 Haziran, 2015

Resim 1. Sit alanının planı

Resim 2. Jeofizik araştırmasının sonuçları

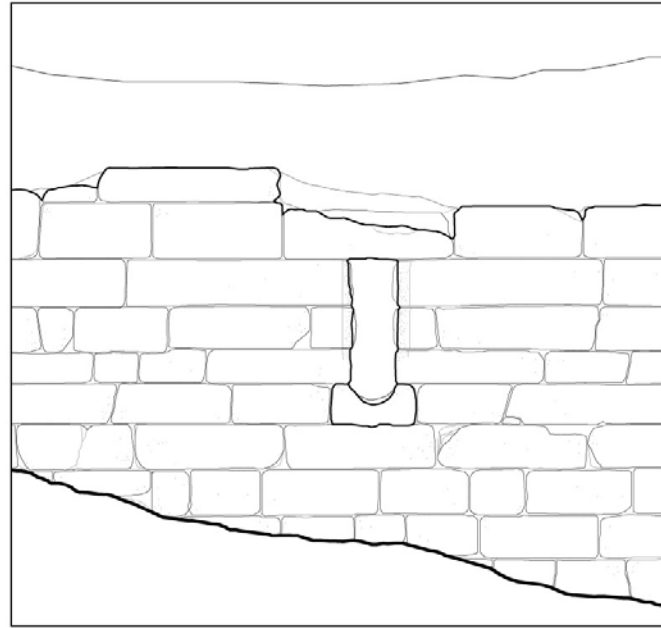

NOTION ARCHAEOLOGICAL SURVEY

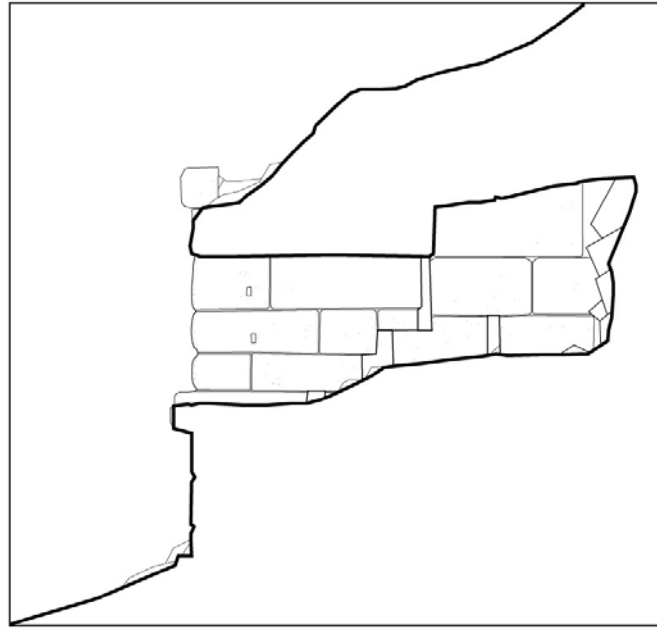
Plan of "Heron'un"

Resim 3. Heron'un planı

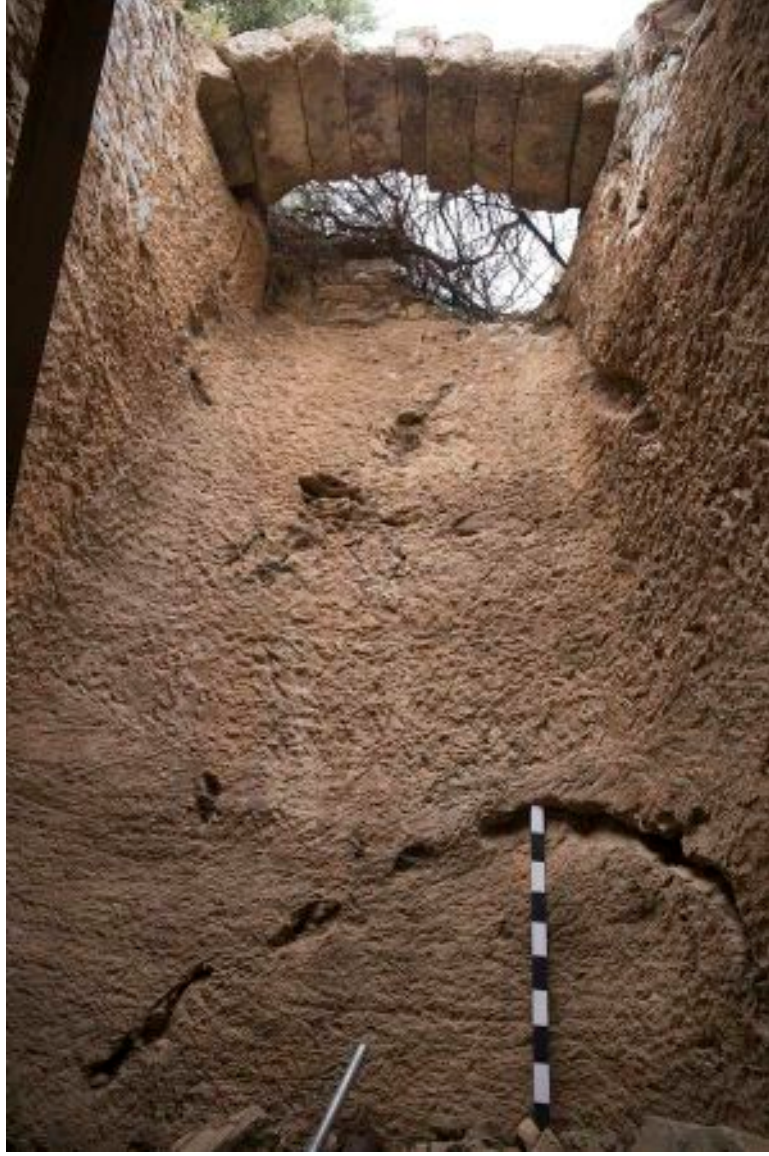

NOTION ARCHAEOLOGICAL SURVEY
DRAIN IN FORTIFICATION WALL (Elevation)
0 1m 2m
DRAWN 1:22

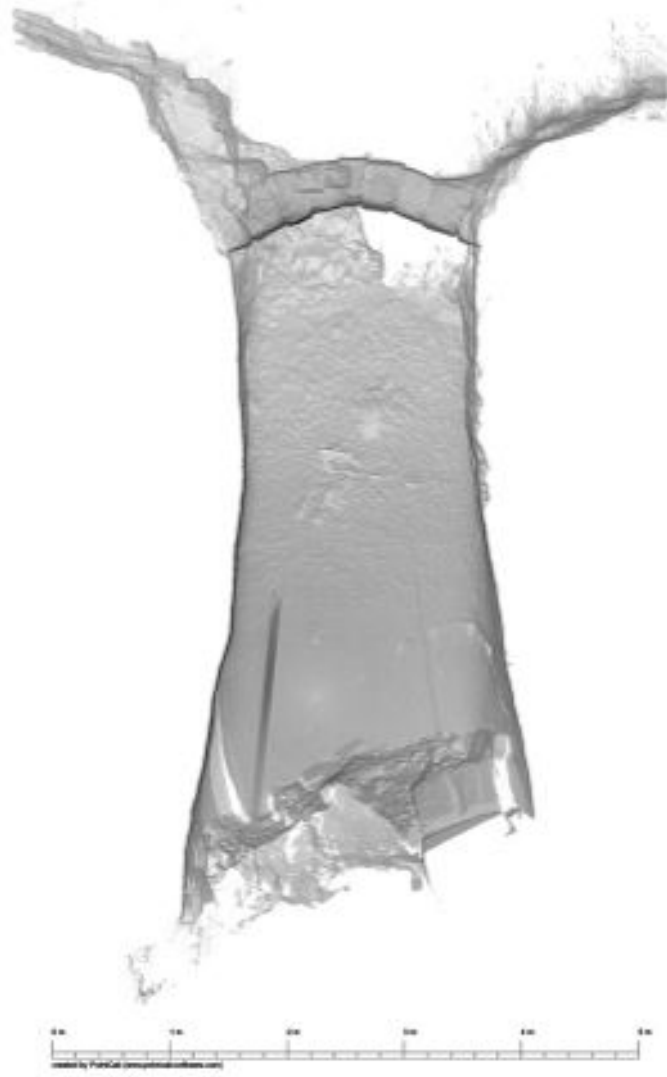

NOTION REGIONAL SURVEY
DRAIN IN FORTIFICATION WALL (Section looking E)
0 1m 2m
DRAWN 1:22

Resim 4. Surlarının kuzey duvarındaki drenajın yükselti çizimi

Resim 5. Sarnıçın iç görünümü

Resim 5. Sarnıçın kesiti

Resim 7. Batı burunda ocak yüzünün görünümü

Resim 8. Geç Hellenistik ve Augustus seramiklerinden seçmeler

Resim 9. Athena Tapınağı'nın ortofotosu
Resim 11. Yasadışı kazı çukurlarının konumlarını gösteren harita

Resim 10. Şehrin merkezinin termal görüntüsü

Resim 11. Yasadışı kazı çukurlarının konumlarını gösteren harita